

15-річчя діяльності Вищої ради юстиції відзначено проведенням Міжнародної науково-практичної конференції «Роль і місце Вищих рад юстиції у формуванні суддівського корпусу»

21 березня 2013 року у м. Києві відбулася Міжнародна науково-практична конференція **«Роль і місце Вищих рад юстиції у формуванні суддівського корпусу»**, організована Вищою радою юстиції за підтримки Проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливе правосуддя». Проведення конференції ініційоване з нагоди 15-річчя діяльності Вищої ради юстиції, створеної 31 березня 1998 року як новий для вітчизняної правової системи конституційний орган, відповідальний за формування високопрофесійного суддівського корпусу і за прийняття рішень стосовно порушень судьями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність.

Мета конференції – аналіз та обговорення статусу, способу формування, діяльності, місця Вищих рад юстиції у правових системах інших країн, напрацювання шляхів подальшого удосконалення вітчизняного законодавства щодо Вищої ради юстиції.

У роботі конференції взяли участь члени Вищої ради юстиції усіх каденцій, голови та заступники голів вищих судів, апеляційних судів та місцевих судів м. Києва, представники Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України, вищих навчальних закладів України, судді і представники Вищих рад юстиції інших країн та міжнародних експертних інституцій.

Відкрив форум Голова Вищої ради юстиції **Володимир Колесниченко**. *«За задумом авторів Конституції України Вища рада юстиції мала якісно оновити суддівський корпус та посилити його незалежність, – сказав він. – Утім становлення нового для української правової системи органу відбувалося нелегко»*.

Члени Вищої ради юстиції усіх каденцій та учасники конференції

Як відзначили учасники обговорення, із самого початку діяльності Вищої ради юстиції її статус та повноваження завжди були предметом пильного суспільного контролю та правової дискусії. «На час прийняття Конституції України в 1996 році та Закону України «Про Вищу раду юстиції» я був народним депутатом України, а тому брав участь у прийнятті цих важливих документів, – нагадав під час свого виступу перший Голова Вищої ради юстиції, Голова Союзу юристів України, Президент Світового конгресу українських юристів Валерій Євдокимов. – Хочу відзначити, що процес підготовки прийняття Конституції України і Закону про ВРЮ супроводжувався гострою політичною боротьбою. У політикумі того часу були як і прибічники, так і противники створення цього органу. Однак завдяки досягнутому консенсусу було прийнято Конституцію України і статтю 131, якою передбачено створення ВРЮ, а 15 січня 1998 року – прийнято відповідний Закон».

За час діяльності Вищої ради юстиції 12 разів вносилися зміни до Закону України «Про Вищу раду юстиції», 9 разів Конституційний Суд України

розглядав положення законодавства на предмет їх конституційності та офіційного тлумачення. *«Значну роль у покращанні законодавства щодо діяльності ВРЮ відіграло співробітництво із Парламентською асамблеєю Ради Європи, Венеціанською Комісією та в рамках спільних програм Європейської Комісії та Ради Європи для України, і це стало поштовхом для зміни чинного законодавства відповідно до європейських стандартів, – відзначив Володимир Колесниченко. – Але й сьогодні питання щодо оптимального складу цього органу, повноважень та ролі в судовій системі країни залишається дискусійним і до кінця не вирішеним через необхідність внесення змін до Основного Закону».*

Голова Вищої ради юстиції Володимир Колесниченко

Голова ВРЮ також зауважив, що змінами до законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду юстиції» формування складу Ради було максимально наближено до рекомендацій Ради Європи.

Член Вищої ради юстиції, Голова Вищої ради юстиції 2001–2004 рр., Голова Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та

правосуддя **Сергій Ківалов** відзначив продуктивність співпраці Вищої ради юстиції та Комітету Верховної Ради, який він очолює.

На важливості теми конференції наголосив у своєму виступі Міністр юстиції України **Олександр Лавринович**. *«Ми знаходимося на шляху пошуку ролі, місця і вдосконалення функцій, необхідних для реалізації повноважень Вищої ради юстиції».*

Також під час конференції з вітальним словом виступили Голова Конституційного Суду України **Анатолій Головін**, Голова Верховного Суду України, член Вищої ради юстиції **Петро Пилипчук**, Голова Вищого адміністративного суду України, член Вищої ради юстиції **Ігор Темкіжев**, Міністр юстиції України, член Вищої ради юстиції **Олександр Лавринович**, в.о. Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ **Станіслав Міщенко**, Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, суддя Верховного Суду України, кандидат юридичних наук **Ігор Самсін** та ін.

Учасники заходу під час роботи конференції обговорили питання історії, становлення Вищої ради юстиції, способу формування, статусу Вищої ради юстиції та шляхів удосконалення законодавства у цій сфері, представники Вищих рад юстиції Турції, Грузії, Італії поділилися власним досвідом правових реформ, міжнародні експерти звернули увагу на відповідність українського законодавства європейським стандартам у сфері діяльності судової влади та Вищих рад магістратури/юстиції.

Як наголосив під час свого виступу Володимир Колесниченко, конференція проходить у знаковий для України час, коли працює Конституційна Асамблея, утворена Президентом України Віктором Януковичем. *«Надзвичайно важливо, що одним із пріоритетів її роботи є розробка концептуальних засад конституційно-правової модернізації правосуддя в Україні, – сказав він. – Адже зрозуміло, що без забезпечення ефективного і справедливого судочинства неможливе здійснення інших реформ у країні... Зазначене неможливе і без чіткого визначення в Основному Законі*

держави правового статусу та принципів формування Вищої ради юстиції відповідно до європейських стандартів». За роки, що минули, відзначив Голова ВРЮ, діяльність Вищої ради юстиції була спрямована на забезпечення функціонування судової гілки влади, формування незалежного суддівського корпусу, на утвердження в суддівських лавах законності, чесності та неупередженості. За 15 років за поданням Вищої ради юстиції Президент України призначив на посади суддів вперше 6300 осіб. Це дві третини від діючого нині суддівського корпусу. За весь період 872 кандидатам на посади суддів (майже 15-ти % претендентів) було відмовлено у внесенні подань про призначення переважно через неналежний рівень знань.

Як відомо, питання повноважень Вищої ради юстиції щодо призначення суддів на посади було предметом розгляду Конституційного Суду України ще у 2001 році. Вже у той час було незрозуміло, як застосовувати п. 1 частини першої статті 131 Конституції України щодо *«призначення суддів на посади та звільнення їх з цих посад»*. Вища рада юстиції, як і «творці» Конституції України, вважала, що термін «призначення» використовується на позначення внесення Вищою радою юстиції подань як про перше призначення на посаду судді, так і про обрання суддів Верховною Радою України безстроково. Однак базовий закон не містив такого положення. Передбачивши створення Вищої ради юстиції у розділі «Правосуддя», законодавець планував цей конституційний орган як вищий орган самоуправління в системі судової влади, а отже й більш широкий спектр повноважень...

Наразі, Голова ВРЮ зазначив, що переосмислення потребує і передбачена в Україні процедура призначення суддів на посади вперше та безстроково, і висловив підтримку рекомендаціям експертів Венеціанської Комісії та пропозиції Конституційної Асамблеї обирати суддів на посади одразу безстроково. Але, на думку Голови ВРЮ, із запровадженням цієї нової процедури призначення суддів на посади слід подбати і про підвищення вікового цензу для зайняття посади судді, і про розробку механізмів оцінки

особистих і моральних якостей кандидата на посаду судді, що дасть змогу оцінити і його здатність безсторонньо ухвалювати рішення, тобто бути суддею.

Ще один важливий аспект процедури добору – визначення правомочного суб'єкта призначення на посади суддів. Наразі це Президент України та Верховна Рада України. Європейські експерти вважають таке призначення суддів на посади політичним актом, наголосив В. Колесниченко, однак зауважив, що з ухваленням у 2010 році так званої великої судової реформи функції Президента України щодо розгляду вказаних питань є суто церемоніальними. *«Коли йдеться про призначення судді на посаду вперше, то здійснення такого призначення Главою Держави є підтвердженням високої ролі та престижу цієї посади у суспільстві. Тож таку функцію Глави Держави слід було б зберегти»*, – вважає Голова ВРЮ. Такої думки дотримуються й члени Конституційної Асамблеї.

«Передбачаючи повноваження Вищої ради юстиції щодо звільнення суддів з посад за загальними та особливими обставинами, законодавець сподівався, що Рада буде тим органом, який унеможливить безпідставне звільнення судді з посади», – наголосив Голова ВРЮ. За весь період діяльності Рада внесла подань про звільнення 2075 суддів з посад. 66,6 % – це були подання щодо звільнення суддів у відставку. Крім того, впродовж своєї діяльності Рада внесла подання про звільнення за особливих обставин стосовно 200 суддів: 32 – у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком щодо них, 167 – за порушення присяги, одне – у зв'язку з порушенням вимог щодо несумісності.

Голова ВРЮ також відзначив, що за 15 років Вища рада юстиції розглянула 64300 звернень щодо дій суддів, 9000 громадян було прийнято на особистому прийомі. За зверненнями громадян та юридичних осіб членам Ради було надано більше 3500 доручень на проведення перевірок дій суддів. За їх результатами члени Вищої ради юстиції внесли та розглянули 555 пропозицій про звільнення суддів за порушення присяги та ще 222 відповідні рекомендації кваліфікаційних комісій. Варто зауважити, що 167 подань про звільнення

суддів за порушення присяги – це лише близько 5 % від загального числа перевірок. *«Аналіз цих цифр свідчить, що переважна більшість проваджень мали позитивне рішення для судді. Нерідко ми висловлювали подяку судді за його правову позицію, – підсумував В. Колесниченко. – Ці цифри – свідчення і великої кількості безпідставних звернень і загальної соціальної напруги в суспільстві, і того, що влада переклала на суди вирішення не лише правових, а й суспільних спорів, правових колізій, усіх політичних конфліктів».*

Він також наголосив на необхідності пошуку шляхів розвантаження судів, створення у суспільстві можливості для ефективного позасудового вирішення спорів.

Голова ВРЮ акцентував увагу на проблемі реформування інституту притягнення суддів до відповідальності за порушення присяги: *«Саме через ст. 126 Конституції України, відповідно до якої передбачено звільнення судді з посади за порушення присяги, виник новий інститут відповідальності судді, відмінної від дисциплінарної, – за порушення присяги».* Вища рада юстиції неодноразово наголошувала на необхідності законодавчих змін у цій сфері, однак без змін до Конституції ситуацію виправити неможливо. *«Мусимо констатувати, що головною проблемою застосування чинних положень Конституції та закону щодо порушення присяги є неможливість чіткого окреслення переліку дій суддів, що підпадають під ознаки порушення присяги, розмежування підстав для дисциплінарної та конституційної відповідальності за порушення присяги судді»*, – відзначив Голова ВРЮ. – *Ці рішення – завжди результат окремого обговорення щодо кожного випадку на засіданнях Вищої ради юстиції».* Голова ВРЮ переконаний, що законодавцеві слід уніфікувати нормативні положення щодо відповідальності судді, включивши порушення присяги судді до ознак дисциплінарного проступку, а звільнення за порушення присяги – до видів дисциплінарної відповідальності. На його думку, доцільно було б розробити Кодекс, згідно з яким розглядались би питання про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Разом з тим законодавцеві слід розширити види дисциплінарної відповідальності судді

(догана, можливо, попередження, а звільнення з посади – лише у зв'язку з грубим порушенням обов'язків судді). Як відомо, реформа інституту дисциплінарної відповідальності судді закладена у проект змін до Конституції України, запропонований Конституційною Асамблеєю. На думку Голови ВРЮ, законодавцеві слід також визначити розумні терміни притягнення до дисциплінарної відповідальності, наприклад, обчислювати 6-тимісячний строк притягнення до дисциплінарної відповідальності з часу набрання законної сили судовим рішенням.

Голова ВРЮ також торкнувся і питання визначення належного суб'єкта для призначення суддів на адміністративні посади. *«Ця правова дискусія тривала досить довго, була доволі гострою і значною мірою, зокрема у 2007–2010 роках, стосувалася Вищої ради юстиції, – нагадав Голова ВРЮ. – Як відомо, правова проблема виникла через невирішеність даного питання у Конституції України».* Коли рішенням Конституційного Суду України Президента України було позбавлено права реалізації цього повноваження, Верховна Рада України поклала його своєю Постановою на Вищу раду юстиції. Це був важкий період протистояння, судових процесів, політичних заяв і блокування діяльності Вищої ради юстиції. Політичного підтексту питання призначення суддів на адмінпосади набуло через загальне уявлення про те, що голова суду має великі повноваження щодо впливу на суддів та здійснення правосуддя. Тож закон суттєво обмежував повноваження голови суду. Сьогодні голова суду не впливає ні на розподіл справ у судах, не вирішує питання відводу судді, не впливає на матеріальне заохочення судді тощо. Судова реформа 2010 року частково вирішила цілий ряд викликів, що постали перед Вищою радою юстиції. На виконання рішень Конституційного Суду України саме законом повноваження з призначення суддів на адміністративні посади було покладено на Вищу раду юстиції. Починаючи із вересня 2010 року, Рада за поданням рад суддів призначила на посади голів і заступників голів судів 591 особу. Із них: 439 – призначено в загальні суди, 91 – в господарські, 61 – в адміністративні. Повноваження Ради з призначення суддів на адміністративні

посади та звільнення з цих посад наразі є дискреційними. Рада – колегіальний орган і може відхилити подання ради суддів. Як наголосив Голова ВРЮ, підставами для відхилення може слугувати відсутність у кандидата досвіду адміністрування суду, незнання організації діяльності суду, загальних засад суддівського самоврядування, обсягу повноважень керівника судової установи тощо. Сьогодні застереження суддів щодо надання нинішній Вищій раді юстиції цього повноваження викликане і способом формування Ради. *«Судді справедливо з насторогою сприймають той факт, що керівників судів призначатиме орган, у якому їх представники складатимуть меншість»*, – сказав В. Колесниченко. Варто зауважити, що згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» суб'єкти формування Вищої ради юстиції зобов'язані делегувати до складу Ради суддів. Однак повністю проблему можна вирішити лише внесенням змін до Конституції України. Так, експерти Ради Європи неодноразово наголошували на тому, що більшість Вищої ради юстиції мають складати судді, обрані самими суддями. Ці та інші важливі зміни запропоновано внести до Основного Закону в ході конституційної реформи, започаткованої Президентом України.

«На мою думку, у складі Ради із 20 членів 12 мають бути суддями і обиратися пропорційно до складу Вищої ради юстиції конференціями суддів відповідних спеціалізацій з урахуванням інстанційного представництва, – сказав Голова ВРЮ. – Важливо, щоб усі судді, обрані самими суддями, працювали у Вищій раді юстиції на постійній основі, що унеможливить призначення до Ради суддів, які займають адміністративні посади і гіпотетично можуть використати статус Вищої ради юстиції для впливу на весь судовий корпус».

Володимир Колесниченко також вважає, що слід зберегти змішаний принцип формування Вищої ради юстиції, що дасть змогу протистояти намаганням суддів будь-що захищати власні корпоративні інтереси. *«Ми сьогодні мусимо подумати над тим, чи доцільним є такий спосіб формування Ради, при якому більшість складатимуть судді? Крім того, яким може і*

повинен бути склад Ради, які мають бути створені превентивні механізми, аби у діяльності майбутньої Вищої ради юстиції, яку формуватимуть судді, корпоративні інтереси суддівського корпусу не перевищили право всього суспільства на незалежне та неупереджене правосуддя?», – зазначив він, вказавши на висновок Консультативної ради європейських судів № 10 від 2007 року, який з цією ж метою вважає прийнятним участь у складі Вищих рад юстиції науковців, визначних юристів і навіть видатних громадян. *«Гадаю, що право делегувати до складу Ради відомих у країні громадян слід було б надати Президентові. Це могли б бути журналісти, політологи, філософи, психологи – ті авторитетні представники спільноти, чия участь у прийнятті важливих для судової системи рішень дозволила б оцінити ситуацію очима, так би мовити, «споживача послуг судочинства». Вважаю, це б підвищило якість суддівського корпусу та авторитет Вищої ради юстиції у суспільстві»*, – сказав В. Колесниченко.

Голова ВРЮ також звернув увагу на те, що наразі функції забезпечення різних потреб судової влади розподілені між кількома органами та інституціями, жодна з яких не має достатніх важелів впливу для якісного вирішення в цілому проблем суддів, підвищення їх авторитету в суспільстві та зміцнення незалежного статусу. *«Через це багато питань діяльності судової влади не вирішуються або вирішуються неналежним чином*, – сказав він. – *У результаті судова влада втрачає довіру громадян і не має можливості протистояти повністю тим викликам, з якими стикається»*.

На його думку, у майбутньому до відання Вищої ради юстиції слід віднести питання добору кандидатів на посаду судді, призначення суддів на посади та звільнення з посад; переведення; здійснення дисциплінарного провадження; призначення суддів на адміністративні посади, навчання та інші. Про необхідність таких змін ми неодноразово наголошували і сподіваємося, що Верховна Рада України їх підтримає. *«Це не лише об'єктивна необхідність, а й одна із рекомендацій експертів Ради Європи, які наполягають на тому, що у сфері судової влади повинен бути єдиний орган, який контролюватиметься*

суддями, і вирішуватиме організаційні питання її діяльності, відстоюватиме її незалежність», – сказав він.

Вища рада юстиції повинна бути не тільки тим органом, який може притягнути суддю-порушника до відповідальності. Це перш за все повинен бути орган, який може захистити суддю від стороннього впливу.

Заступник Голови Вищої ради юстиції, Голова Вищої ради юстиції (28.03.2007 – 22.03.2010), Голова Національної асоціації адвокатів України та Ради адвокатів України **Лідія Ізовітова** у своїй промові звернула увагу на кризові періоди діяльності Ради та уроки, які довелося винести із сторінок її історії. Зокрема, на період діяльності Ради у 2007–2010 роках, коли, за її словами, *«криза системи правосуддя сягнула небезпечної відмітки і перешкоджала нормальному функціональному існуванню судової системи»*. У той час, зазначила Л. Ізовітова, склалася така ситуація, що 80% населення не довіряли суддям, і це «при тому, що майже такий самий відсоток ніколи в очі не бачили суддів, не переступали порогу суду. Більшість громадян апріорі суду і суддям не довіряли». Однією із причин такої ситуації, на думку заступника Голови Вищої ради юстиції, було те, що українське незалежне суддівство зрослося з політикумом. Однак після прийняття 7 липня 2010 р. Закону України «Про судоустрій і статус суддів», за словами Л. Ізовітової, вдалося *«вийти з політичної дискусії»*. Цей важкий період у діяльності Вищої ради юстиції, на думку Лідії Ізовітової, свідчить про те, що судді повинні завжди бути осторонь політики. *«Про яку незалежність суду ми могли говорити, коли корпоративний інтерес був вищий за державний і вищий за суспільний»*, – резюмувала вона. *«Відстоюючи інтереси власної інституції, є небезпека втратити загальнодержавні та загальносуспільні, – сказала Л. Ізовітова. – Неможливо забути те, що було в історії нашого правосуддя та судової системи. Тому закликаю всіх про це пам'ятати і не доводити дискусії до політичної площини»*, – підсумувала Лідія Ізовітова.

Суддя апеляційного суду м. Турин (Італія) Джакомо Оберто, керівник Проекту USAID «Справедливе правосуддя» Девід М. Вон, заступник Голови Вищої ради юстиції Лідія Ізовітова, член Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) Джеймс Гамільтон

На необхідності запровадження дієвих механізмів розподілу влади наголосив у своєму виступі під час конференції і член Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) **Джеймс Гамільтон**. На початку він особливо відзначив внесок Голови ВРЮ В. Колесниченка у підвищення ролі Вищої ради юстиції в Україні, підтримав його ініціативи щодо способу формування складу ВРЮ, статусу Ради, реформування процедури призначення суддів на посади тощо. Він також наголосив і на тому, що попри *«чималу кількість успіхів»*, багато чого ще слід досягти. Джеймс Гамільтон звернув увагу на проблемні процедурні питання діяльності Ради, озвучені Європейським судом з прав людини у рішенні по справі О. Волкова. За його словами, насамперед ідеться про те, що *«питання суддівського самоврядування полягає в розподілі влади»*. *«Тут треба не просто відділити законодавчу від виконавчої і судової влади, тут має бути певний порядок щодо кожної з них. Жодна гілка влади не повинна домінувати за рахунок інших»*, – сказав він,

наголосивши, що класичним прикладом є Конституція США, за винятком хіба що процедури призначення суддів до Верховного Суду США. *«Той, хто починає нову конституцію з чистого аркуша, має більше можливостей написати якісну конституцію»*, – наголосив експерт, зауваживши, що метою документа має бути створення суддівського самоуправління, здатного захистити незалежність судової системи. *«Це дуже важливо і це єдиний спосіб створити неупереджене і справедливе судочинство»*, – сказав він, відзначивши, що надання права призначати суддів певній особі чи групі осіб обов'язково спровокує їх на намагання *«скористатися результатами свого рішення, а це не буде забезпечувати неупередженість судочинства»*. Саме тому нинішній склад Вищої ради юстиції та діючі процедури критикують європейські експерти. *«Система не повинна сприяти й тому, щоб судді залежали від однієї особи у своєму звільненні чи призначенні, тому що це буде загрозою незалежності суддів і суду»*, – наголосив Джеймс Гамільтон. Він також нагадав про рекомендації Венеціанської комісії щодо призначення суддів на посади, де було, зокрема, наголошено на тому, що кожне рішення щодо призначення судді має базуватися на об'єктивних критеріях і перевірятися незалежним органом або контролюватися, щоб ці критерії дотримувалися і тільки на основі цих критеріїв приймалися рішення. *«Якщо приймається рішення про прийняття на роботу, призначення на розвиток кар'єри, або переривання роботи судді, то тут повинні ухвалюватися рішення без участі державної влади і без тих органів, які приймали це рішення, принаймні 50% такого органу повинні складати представники суддів»*, – сказав Джеймс Гамільтон. Він також звернув увагу на інші процедурні проблеми у діяльності Вищої ради юстиції, зокрема, щодо права ініціатора питання щодо звільнення судді брати участь у голосуванні з цього питання та ін.

Суддя апеляційного суду м. Турин (Італія) **Джакомо Оберто** також звернув увагу на те, що наразі *«склад ВРЮ України не відповідає стандартам, визначеним Радою Європи»*. Він наголосив і на тому, що, визначаючи у законодавстві правовий статус цього органу, слід усвідомлювати, що Вища

рада юстиції не має бути *«адміністративним органом»*, але її діяльність не повинна базуватися на *«рішеннях ззовні»*.

Досвідом сусідньої Грузії у формуванні і становленні ВРЮ поділився у своїй доповіді секретар Вищої ради юстиції Грузії **Валерій Церцвадзе**. За словами грузинського колеги, до повноважень Вищої ради юстиції Грузії належить ексклюзивне право визначати бюджети для судочинства. А основним напрямом, над яким нині активно працює Вища рада юстиції, є активне впровадження нових інформаційних технологій у судову систему, зокрема що стосується відеоконференцзв'язку як можливості вдосконалення процедур правосуддя та їх максимальної оптимізації.

Досвідом реформування Вищої ради суддів та прокурорів Турецької Республіки поділився її член, професор з міжнародного приватного права **Бюлент Чічеклі**. Внаслідок референдуму 2010 року в Туреччині було визначено, що склад та повноваження Вищої ради суддів та прокурорів Турецької Республіки має бути змінено. До реформи у складі цієї Ради було 7 постійних і 5 змінних членів. Міністр юстиції, а також його заступник входили до її складу за посадою та члени Верховного суду. Рада працювала під впливом Верховного суду країни, а 12 тисяч суддів і прокурорів не могли обирати чи бути обраними до складу Вищої ради суддів та прокурорів. *«Це була професійна закрита система, не підзвітна жодним організаціям, у роботі якої не було прозорості»*, – наголосив Бюлент Чічеклі. Рішення Ради не оскаржувалися, інспекційна комісія працювала під керівництвом Міністра юстиції, а поточна робота проводилася відповідними відділами міністерства юстиції.

Сьогодні Вища рада суддів та прокурорів Турецької Республіки, за словами Бюлента Чічеклі, має адміністративно-фінансову автономію, власний бюджет, до її складу входить 23 особи, на обрання яких немає жодного впливу органів державної влади чи парламенту. *«У складі ради представлені судді всіх юрисдикцій та інстанцій, прокурори, представники несудових органів»*, – розповів Бюлент Чічеклі. Суддівську більшість Ради формують самі судді:

трьох представників делегують касаційні суди, 10 членів Ради – судді, яких обирають самі судді із судів першої інстанції. *«Одного представника делегує Академія суддів, чотирьох членів призначає Президент країни із числа викладачів права і практикуючих юристів»*, – наголосив Бюлент Чічеклі, який, як професор права, представляє юристів-науковців у складі Ради. За посадою членами Ради є Міністр юстиції і заступник Міністра. У Вищій раді суддів та прокурорів Турецької Республіки працює три палати із семи членів. Офісною роботою керує Генеральний секретар. Міністр юстиції є Президентом Ради, однак, за словами виступаючого, незважаючи на престижність посади, не має вагомого впливу, оскільки не бере участі в засіданнях палат та в пленарних засіданнях. Перша палата Ради відповідає за призначення і переведення суддів, а також за планування і навчання та за міжнародні стосунки, друга – за кар'єрний ріст судді, а також усі дисциплінарні розслідування. До повноважень третьої палати віднесено розгляд питання щодо прийняття на посади, в них є інспекційна рада, яка проводить інспекції, вона також розглядає скарги, які надходять щодо роботи суддів. Важлива роль належить Пленуму Ради, який розглядає скарги на рішення палат та виконує інші важливі повноваження. Як відзначив Бюлент Чічеклі, робота Ради полягає у стратегічному плануванні діяльності за такими напрямками роботи, як: посилення незалежності суддів і прокурорів, підвищення довіри населення до судової влади, професійна підготовка суддів та підвищення їх кваліфікації, поліпшення системи управління судами та ін.

Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, суддя Верховного Суду України, кандидат юридичних наук **Ігор Самсін** у своїй промові звернув особливу увагу на якість підготовки суддів та їх фаховий рівень і констатував, що, на жаль, нашим майбутнім кандидатам *«не вистає необхідних знань»*. *«Усвідомлення аксіоми незалежності судової влади та неупередженого здійснення правосуддя є найважливішим аспектом у процесі формування професійної особистості судді і гарантією забезпечення незалежного судочинства»*, – наголосив він. Також він зазначив, що у процесі добору кадрів

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

на суддівські посади Україна тісно співпрацює із проектом USAID «Україна: верховенство права». Формуючи з цією метою нормативно-правову та методичну базу, Україна зверталася до досвіду застосування подібної атестаційної практики в країнах Європи, зокрема Іспанії, Франції, Італії, Нідерландів, Австрії. *«Досвід європейських країн дозволив нам у стислі терміни фундаментально підготуватися до проведення іспитів, визначення рівня знань та навичок кандидатів»*, – сказав він. Разом з тим Ігор Самсін переконаний, що настала нагальна необхідність створення так званого *«інституту оцінювачів»*. За його словами, відповідно до рекомендацій міжнародних експертів Україні слід рухатися шляхом *«відокремлення функцій того, хто буде оцінювати, від органу, що надає рекомендації на призначення суддів на посади. Орган, який проводить оцінку кваліфікаційного рівня судді, не вправі сам оцінювати його знання»*, – вважає І. Самсін.

Члени Вищої ради юстиції діляться враженнями від виступів доповідачів

На питання захисту незалежного статусу судді та суддівського самоврядування у своїй промові звернув увагу колишній член ВРЮ **Віктор Кривенко**. *«ВРЮ – це той орган, який насамперед повинен стояти на захисті*

судді... бути таким буфером у системі органів державної влади, який не дасть можливості принизити чи вплинути на суддю», – сказав він.

Нагадаємо, що Міжнародну науково-практичну конференцію «Роль і місце Вищих рад юстиції у формуванні суддівського корпусу» було організовано Вищою радою юстиції за підтримки Проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливе правосуддя». Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливе правосуддя» працює в Україні з жовтня 2011 року. Його метою є сприяння утвердженню верховенства права в Україні через підтримку судової реформи, підвищенню рівня прозорості та підзвітності судової системи, поліпшенню обізнаності громадян із діяльністю судової системи та зростанню довіри суспільства до судової влади. Діяльність проекту ґрунтується на досягненнях попереднього проекту USAID «Україна: верховенство права», який реалізовувався з 2006 по вересень 2011 року.

Підсумовуючи здобутки конференції, керівник Проекту USAID «Справедливе правосуддя» **Девід М. Вон** зазначив, що дискусія форуму була надзвичайно різносторонньою, і це дало можливість почути багато ідей для подальшого реформування законодавства щодо діяльності Вищої ради юстиції, а також висловив сподівання, що найкращі з них будуть імплементовані в українське законодавство.

Відділ взаємодії із засобами масової інформації